

VASÁRNAPI ÚJSÁG.

30-dik szám.

(ÚJ FOLYAM)

Oct. 12-én.

Nézetek a korunkbeli eseményekről.
Szerkesztő ur!

A balásfalvi gyűlésnek, tulajdonképpen bizony semmi characterere nem vala, — nincs tudva ki hirével, ki elnöklete alatt, miféle tagokból állott? mi czéllal, mikor kezdődött, mikor végződött sat. — Azonban nagyon hihető hír szerint Balásfalván bizonyos katonatisztek s úgy nevezett királyi cancellisták játszdják a főszerepet, — ezek csapták le a vármegyei tiszteket, és tették magukat előljárókká. Ezt én teljességgel nem hinném, ha Urbán alezredes már oda fenn ilyesmit nyilván nem hirdetett volna, és ha az ugynevezett királyi cancellisták már itt a fejevári járásban a falukat rendre véve, összeírást, fő- és alkapitányokat nem tettek, a falusiakat a vármegyei hatalom alól fel nem oldozták volna! —

Azon királyi cancellisták, a kik az elcsábitott boldogtalan népet vezetik, részint táblai, kamarai oláh irnokok, részint clericusok, tanulók, papságra menendő korhely ifjak, a kik nem lévén semmi törvényes felsőbbstől megbizva vagy leküldetve, nem csak titkon lázitanak, hanem nyilvánosan fölemelték fejüket a polgári kormányzat ellen. — Itt Fejérvár körül egyik ilyen cancellista, a ki bizonyos Gergelyfái, mások szerint Kutfalvi collegájával működött a falukon, egy ó dályai Pap János nevű ifju, a ki elébb itt Fejérvárt, most Balásfalván tanul, és a ki ma itt Fejérvárt, a hol rendőri hivatal van, és járásbeli szolgabíró is lakik, a piacon szabadon sétált és többekkel özszesusogott. — Boldog Isten! et haec Praetor videt, senatus audit, hic autem vivit, et vivit, non ad deponendam, sed ad augendam audaciam suam!! — ezeket előrebocsátva, a mostani felfordult és özszebojnyolodott dolgokról, nézeteimet bátor vagyok megírni.

1. Kormányunk, vagy talán megyei igazgatásaink igenis gyengék, félénkek, erélytelenek, vagy talán igenis kimélők, — vagy nem kell vala az országban, a távaszon a rögtöni ítélőszékeket kihirdetni, vagy azokat szigorral alkalmazni, a magyar, német, szász, oláh, vagy más eredetű bujtogatókra, mert így az egész staturium csak gúnyirat és kaczagás, megvetés tárgya a köznép előtt, — azért azt, és éppen most gyakorlatba kellene venni, és a lázítókat, legyenek azok magyarok, — magyarok mondám, a Pecsoviesféle urakból, vagy a felszabadult jobbágyokból, legyenek németek, szászok, oláhok sat., legyenek ezek kisebb nagyobb mértékben hibások és vétkesek, az ország minden szegleteiben, bitófára függeszteni. — Ugyanis

2. Miután Erdélynek nagyobb részét, különösen a magyar és székely megyéket, a városokat, az el nem csábitott szászokat, oláhokat, németeket, a kik a törvényekhez ragaszkodnak és senkit nem bántanak, az elcsábitott tömeg mindenfelől rablással, megtámadással, nyilvános felkeléssel fenyegeti; miután ezt a közigazgatás ellenszegülésben — feljülről nem csak nem segítik, hanem ösztönzik is; miután a katonatisztek a haza ellen a camarilla részére újonczokat akarnak szedni, miután az egész birodalom fel van fordítva, a magyar elárulva és kiirtásnak szánva, eljöttek látom azon időt, hogy minden fensőbb parancs nélkül, az egyes hatóságok is, az önfentartás kötelességéből, miután az engedékenység nem használt, a rettentő rendszerhez, irgalom nélkül fogjanak, különben csendesség nem leszen. — Azonban

3. Mivel valamint a szász, úgy az oláh nép is nagyon jámbor és engedelmes egy faj, — és nagyon is boldognak hiszi magát csak a robot és dézma alól való felszabadulás által is — s a mostani nyughatatlanságát, a bujtogatók, részint

némely alkalmazott reményekkel okozták és ma is serkentgetik, részint pedig avval, hogy a magyarok a régi rendszert, és így a robotozást, dézmalást is vissza akarnák állítani, — mivel irám, a szász és oláh jámbor egy faj, még egyszer fel kellene proclamatiókkal, templomi beszédekkel, tisztí közbenjárással, világosítani őket az ellenkezőről, bujtogatónak rossz akaratjáról, és mindent elkövetni arra, hogy magokat a törvény és rend korlátai közé vissza tegyék, különben magok a lázongó falvak, melyekben mind belső, mind határőrizeti fenyték és rend szétbomlott, ezt jövődöben erősen megérik.

4. Ha ez nem használna, akkor rögtöni bítófára a bujtogatókkal, vagy a faluknak, olyan, ugynevezett szájaival, a kik a népet elcsábítják.

5. Minden esetben; Déés, Kolozsvár, Torda, Balásfalva, Fejérvár, Szászváros, Déva felé a székelyeket több seregben az igazgatásnak ki kellene indítani, — ez alatt pedig tekintélyes vármegyétisztek és papok járnák rendre jársonkint a falukat, és a melyek 7—12 jó kezeseket állítanának arról, hogy mint jámbor, csendes és rend szerető polgárok fogják viselni magukat, a belső csendet fentartani, falujokból ellenséges szándékkal ki nem menni, lázító gyűléseket nem tartani, s ha bujtogatók mennének hozzájuk, azokat elfogni ígérnék; az ily falukra katonaságot nem tenni, elvévén az utazás közbeni rendes szállásolást, — ellenben az oly falukra, melyek a fennebbieket nem ígérnék és tovább is lázasztólag féktelenkednének, nagyságukhoz képest 100, 150, 200 katonát kellene tenni, hogy tartásuk mig meg nem adják magukat.

6. Ha Urbán alezredes a hivatalos felszólítástól fogva 24 óra seregét haza nem vinné a M. Vásárhely felől menő székelyek és a kolozsvári, szamosujvári, déési önkéntesek által körülvétetvén, egész serege fogattassék el, és a jámbor oláhok lefegyverkezettvén, bocsáttassanak kényelmesen haza, Urbán pedig és compagnistái

rögtön akasztassanak fel mint hazaáruló pártütők. — Igaz ugyan, hogy az Urbán katonái egyszer lőnének, s az is igaz, hogy a mieink közül sokan elhullanának, de az is igaz, hogy ezen lövés csak egyszer eshetnék meg s az után leshzen a hadd el hadd! — Így gondolkoozm én, — a kiknek hatalmuk vagyon, ne csak gondoljanak, hanem tegyenek jobbakat is a közczélra. Gyulafejérvár, sept. 30-án 1848. Jakabfalvi.

U.S. Itt ma az a nyílt titok terjedt el, hogy mindenváraknak Bécsből az a parancsuk jött, hogy ha Jellacsics közelednék Budapesthez, azonnal zárják el. Oh camarilla!

Furcsa hír az is, hogy Szeben körül ezen hónapban nagy katonai öszpontosulás van rendelkezve: az efélék az előtt 2—3 hónappal tudattak és septemberben szoktak esni — most ellenkezőleg van.

Sept. 26-dika volt azon gyalázatos nap, melyen délután négy óra tájan, mint sáska-sereg lepte meg Székesfejérvárt a rongyfedte horvát tábor. A nyomorult semmiháziak, kik éhen veszttek volna hazájukban, s kik csak azért hagyták el istálójukat, hogy hazánkban felhizzanak, zsi-viózva s ugrándozva futottak bé a város kapuján, örülve a győzelemnek, melyet ellentállás nélkül vívtak ki. Életünkben nem láttunk, de képzelni sem tudtunk anynyi rongyot egy rakáson, mint a menyinyi fedte e mintegy 30,000-re menő buger-csapat kiaszott testét. Az egész csordában nem volt kettő, kinek egyforma öltönye lett volna. A ronda horvát öltözet keverve volt az útjokban elrabolt magyar öltönyökkel. Szemeinkkel láttuk, miként ette e barom-csorda a földből felkapart nyers burgonyát. zöld káposztát és tormát.

Midőn e nép bevonult városunkba „kudzsa madzsar, madzsar nem ember, horvát ember“ ezzel gúnyolták a bámész tömeget.

Zichy Ödön grófot, kit május elsője óta nem látánk városunkban, egész nap az utczákon lehetete látni.

Esti hét óra tájban jött maga a rabló vezér, a hűtelen vasasok kíséretében: „Isten tartsd meg Ferdinándot“ harsogtatva, és ágyuin kanóczokat égetve.

Még az nap megjelent a megye házánál Talián Imre, kapitány, (somogyi fi) s nyers magyar hangon, amugy betyárosan parancsolá, hogy a csorda számára 14,000 kenyér, és 200 akó borral gondoskodjunk rögtön.

Sept. 27. Zichy Ödön gróf karöltve járt Neustädter generálissal. A megyei bizottmányban áruló katonatisztek ültek, Zichy Ödönt is ott lehetete látni. — A rablók nyugnapot ültek s parancsolták főnökeik, hogy a csordának 300 mázsa húst, 18 m. sót, 100 öl fát, 60,000 kenyeret, 937 akó bort szolgáltatassanak ki tanyájukra. Átalanos rémülés. A szerezsánok a külvárosokban és a szomszéd pusztákon raboltak, verekedtek. A hatalmas bán minden rendeletéhez hozzátette. „mert ha nem, megengedem a rablást.“ Népe engedelem nélkül is rabolt, és hápanasztottunk, vállvonitva e volt a felelet: „enynyi embernek ki parancsol?“

Jellachich mindenfelé osztogattatta proclama-tioit, a nép mohon kapta, mint légy a megmérgezett édességet. Este felé mindenki szája panaszszal volt tele, mert a szüreteletlen szőlőhegyet a Jellachich-csorda lelegelte, a pinczéket feltörte, e borokat elgregette.

Sept. 28-kán az egész csorda korán reggel kivonult a városból, megütközendő a Velenczén táborozó magyar sereggel. Egy óra mulva visszajött azon hirrel, hogy a magyar táborból küldöttség fog jöni a nádortól, alkudozni a béke feltételei felett. A magyar küldöttség nem jött. A fentebb említett élelem-menyynység 4 napra — mig az alkudozás tart — megrendeltetett. — Zichy Ödön folytonosan részt vett az élelmezési bizottmánybaa, és kevélyen nézett ki a terem ablakán, mint fejmegyei leendő főispán. Este felé a csorda kivonult a városból, s Pákozdnál seregünkkel megütközött. Kudarczot vallott.

Sept. 29-én reggel 4-től 11-ig tartott a

esata. A csorda nagy veszteséggel visszavonult, a hires szerezsánok megfutottak, mert ágyuink alléet csináltak soraikban. Több mint 300 nehéz sebesültet hurezoltak a korházakba. Jellachich fegyvernyugvást kért és a miénkek megadták.

Zichy Ödön délután eltávozott a városból a proclamatioikat kiosztani. Elfogatott, Abán mint gonosztevő kikötetett.

A csorda Pákozdon, Pátkán rabolt, gyujtogatott, a mit meg nem ehetett vagy el nem vihetett, özszerombolta. A nép koldusan futott házából, azon bűnbánattal, miért nem hitt az uraknak, kik fegyverre szóliták, és miért hitte, hogy Jellachich a népet nem fogja bántani.

Sept. 30-án. A csorda használva a fegyvernyugvást, visszavonult Fejérvárra. Rabolt, pusztított, a nőkön erőszakoskodott. — Zichi Ödön a ráczevi szigetben Lórén, mint hazaáruló délután 4 óra tájban egy cigány által felakasztott. Jellachichtól mentesítő levele volt Rott generalishoz.

October 1-én Jellachich Mór felé elillantott, hihetőleg a pénteki reggeli torkára forrott.

Oct. 2-án csend.

Oct. 3-án. A fejérvári nép nem állhatva a rablást, felzendült; a hátra maradt horvátokat ütötte verte, mint gazdátlan ebeket, mintegy 700-at lefegyverzett, néhány 100 nem akarta fegyverét letenni, s az ellenszegülőkkal megütközött. Rott generalis 8000-ed magával ma éj-jelre Abára megy; Csányitól segítséget kértünk. Falukról jön bé a kaszás nép. Nagy nap lesz a holnapi.

Esti 7 óra tájban Jellachich Györbe érkezett, s ott a polgármester németül köszöntette, s felszólitotta, hogy a rablástól tiltsa el katonáit. Erre Jellachich — mint mondják — magyarul felelt. Egyébiránt utána nyomuló sergeink azon nap 5—6 órai távolságra lehettek Györtől, Jellachich pedig Györben megállapodni szándékozott, vajjon azért-e, hogy az ütközetet elfogadja, vagy hogy kifáradt seregét pihentesse, arról tudomásunk nincs. Fejér, Somogy és Veszprém megyék

felé elhagyta seregének egy részét Rodein vezérlete alatt. Ezek ellen sergünk két része indítottatott.

Jellachich meghallván hírét annak, hogy sergeink utána nyomulnak, oct. 4. d. u. 2 órakor rögtön sergeit összedoboltatta, s Györből kivonult Ötevény felé. Ebből látszik, hogy Jellachich Austriába szándékozik. Mit fognak vele tenni ott, nem a mi dolgunk, azonban egy nem hivatalos, de meglehetősen hiteles levél nyomán mondhatni, hogy nehezen fog jól fogadtatni. Soprony, Vas és Mosony megyének is egy részében horvát-német lakosok vannak, ezek még ez előtt néhány nappal Jellachichnak zsvivot kiáltottak, s őt seregével várták, meghallván azonban annak hírét, hogy Jellachich azon vidékeken, melyeken Magyarországon keresztül vonul, pusztit, rabol s öl, különbség nélkül — magától felházzadt a nép, s a népfelkelés jól elrendeztetett, sőt Stiriának, Austriának szomszédfalvai is kijelentették, hogy csatlakozni fognak ezen népfelkeléshez, Jellachich táborának megsemmisítésére.

Sergeink nem fognak megállapodni, hanem Jellachichot üzőbe veszik, s tőle mintegy 4 $\frac{1}{2}$ órányi távolságra vannak.

Oct. 6. estve már azt jelenti az elnök a képvis. háznak, hogy J. Mosonyban van. Menetele inkább futás mint katonai visszavonulás. Bizonyosan segédet vár, s hihető hogy nem csak Jellacsicscsal hanem mással is lesz bajunk.

Perczel Mór, Rott generál táborából, Tác körül oct. 5-kén, 1500 határőrt elfogott; fegyvereiket lerakák, zászlójokat Balogh János hozá el a háznak, mely a muzeumnak adatik. Magát Rott generált 30,000 ember fogta körül; segédjét már alkudozás végett Perczel Mórhoz küldé, ez azonban kijelenté, hogy csak magával Rott generállal akar értekezni. Rott generál helyett Philippovics tábornok ment Perczelhez. Perczel föltétlen megadást kíván, s 6 órai időt adott gondolkodásra. Rott ezóta alkalmasint megadta magát, mert ugy körül van fogva, hogy lehetetlen szabadulnia. Vitéz sergünk a legjobban van lelkesedve.

Jellacsicsnak két izben fogák el futárait kik táborából leveleket vittek Bécsbe. A levelekből kitetszik, hogy Jellacsicsnak nem volt az a gondja hogy az illyrek, horvátok vagy általán szlávok netalán nemzetjogi követeléseik mellett fogjon és fogasson fegyvert, hanem ő egyszerűen a despotismus, az osztrák önkény számára hódítsa meg Magyarhont. Kitetszik továbbá, hogy az osztrák hadügyminister Latour nagy ur és katona létére szemtelenül hazudott és csalt. Hazudott, mikor a bécsi országgyűlés előtt mindannyiszor innepélyesen állitá, hogy Jellacsicscsal semmi köze; holott hozá s másokhoz intézett levelei egészen ellenkezőt tanusitnak. Csalt, midőn minister társaitól özvegyek, árvák, bennák pénzeit és nyugdíjait vette ki, mintha az illetőknek fizetné; holott pedig Jellacsicsnak küldte: a mint maga is kivallotta későbbre 200,000 ftot belőle.

Budapestre ezerekenként hordják a horvát hadifoglyokat. Már azt sem tudják, hová tegyék. — Hurbán deák serge megszökött; Miava és Brezova tót falukat vissza foglalák a mieink. A pozsonyi nemzetörök diadaljeleket vittek haza a táborból, u. m. fegyvert, töltéstáskát és három zászlót. Emezek vörös, kék és feje színűek tót feliratokkal. — Hurbán elfogott leveléből kitetszik, hogy a bécsi kormány czimborált velek s a vasúton olcsóbb (katonai) díjért szállittatta Magyarhon felé.

A szebeni szászoknak, kik az unio felmondását a guberniumnak már hivatalosan is jelenték csak azt mondjuk, hogy minden Szeben körül öszszegyülő katonaság daczára is hitszegő szakadási kísérletökért nem sokára el fogják venni jutalmukat. Szeben Mátyás király kora oltá mindig rebellisek fészke és tanyája volt. Ideje már egyszer elvenni a gyermek kezéből az ollót, melylyel balgaságában a maga és más újját csipkedi. — Szeben igen derék szappanfőző és gyertyamártó város; ne sutor ultra crepidam.

Grätzből 160, Prágából 7 magyar húszer vágta át magát hazájába. Éljenek!!

K. biztosunk b. Vay Miklós oct. 10-én ismét közinkbe érkezett, a ministerelnökséget nem fogadván el.